

БАТЛАВ.
ХӨДӨЛМӨР, НИЙГМИЙН
ХАМГААЛЛЫН САЙД

Т.АЮУРСАЙХАН

БАТЛАВ.
ХУУЛЬ ЗҮЙ, ДОТООД
ХЭРГИЙН САЙД

Х.НЯМБААТАР

АЖИЛЛАХ ХҮЧНИЙ ШИЛЖИЛТ ХӨДӨЛГӨӨНИЙ ТУХАЙ ХУУЛЬД НЭМЭЛТ, ӨӨРЧЛӨЛТ ОРУУЛАХ ТУХАЙ ХУУЛИЙН ТӨСЛИЙН ҮЗЭЛ БАРИМТЛАЛ

Нэг.Хуулийн төсөл боловсруулах үндэслэл, шаардлага

1.1.Хууль зүйн үндэслэл, шаардлага

Монгол Улсын Их Хурлын 2021 оны 12 дугаар сарын 30-ны өдрийн “Шинэ сэргэлтийн бодлого батлах тухай” 106 дугаар тогтоолын 2 дугаар хавсралтаар баталсан “Шинэ сэргэлтийн бодлого”-ыг хэрэгжүүлэх эхний үе шатны үйл ажиллагааны хөтөлбөрийн 6.3.5-д “Хувийн хэвшлийн гадаадаас авах ажиллах хүчний тоонд хязгаарлалт тогтоохгүй байх, хууль тогтоомжийн дагуу ногдуулах ажлын байрны төлбөрийг 50 хувиар хөнгөлөх” гэж заасан.

Монгол Улсын Их Хурлын 2021 оны 106 дугаар тогтоолын 1 дүгээр хавсралтаар баталсан “Шинэ сэргэлтийн бодлого”-ын 6.2-т “Засгийн газрын бүтэц, зохион байгуулалтад цогц шинжилгээ хийж, үнэлэлт, дүгнэлт өгч, оновчтой бүтцийг тогтоон, төрийн зарим чиг үүргийг хувийн хэвшил, мэргэжлийн холбоодод шилжүүлнэ” гэж заасан.

Түүнчлэн Монгол Улсын Засгийн газрын 2022 оны 09 дүгээр сарын 14-ний өдрийн “Хувийн хэвшил, төрийн бус байгууллагаар гүйцэтгүүлэх ажил үйлчилгээний талаар авах зарим арга хэмжээний тухай” 340 дүгээр тогтоолд “Төрийн үйлчилгээний чанар, хүртээмжийг сайжруулах, төр-хувийн хэвшлийн түншлэлийг өргөжүүлэх, бизнесийн үйл ажиллагаанд төрийн оролцоог багасгах зорилгоор төрийн зарим чиг үүрэг, ажил үйлчилгээг сонгон шалгаруулалтын үндсэн дээр зохих хууль журмын дагуу хувийн хэвшил, төрийн бус байгууллагаар гүйцэтгүүлэх” арга хэмжээ авч ажиллахыг төсвийн ерөнхийлөн захирагч нарт үүрэг болгосон.

1.2.Практик үндэслэл, шаардлага

Үндэсний статистикийн хорооны мэдээгээр 2022 оны II улирлын байдлаар Монгол Улсад 15 ба түүнээс дээш насны хүн ам 2128.8 мянга байгаагийн 1263.4 мянга буюу 59.3 хувь нь ажил, хөдөлмөр эрхэлж байгаа болон ажил хийхэд бэлэн байгаа ажиллах хүч, 865.4 мянга буюу 40.7 хувь нь ажиллах хүчнээс гадуурх буюу тэтгэвэрт байгаа, суралцаж байгаа, гэртээ хүүхэд, өндөр настан, өвчтөн асарч байгаа, хөгжлийн бэрхшээлтэй зэрэг хүн байна. Ажиллах хүчний 1164.9 мянга буюу 92.2 хувь нь ажиллагчид, 98.5 мянга буюу 7.8 хувь нь ажилгүйчүүд байна. Ажилгүй

буюу ажил хийхэд бэлэн байгаа хүний тоо Монгол Улсад харьцангуй өндөр (98.5 мянга) байгаа боловч сул чөлөөтэй ажлын байранд ажиллах хүчний хомсдол бий болж, ажил олгогчийн эрэлт, хэрэгцээнд нийцсэн ажилтан хангалтгүй байна.

Хөдөлмөр, нийгмийн хамгааллын сургалт, үнэлгээ, судалгааны институтийн 2021 онд хийсэн “Хөдөлмөрийн зах зээлийн эрэлтийн барометрийн судалгаа”-ны үр дүнгээс үзэхэд 2021 онд аж ахуйн нэгж, байгууллагуудын 19.1 хувь нь ажиллах хүчний хомсдолд орж, шаардлагатай ажилтанг авч ажиллуулж чадаагүй байна. Үүнийг ажлын байрны тоогоор авч үзвэл нийт 36.9 мянган ажлын байранд тохирох ажилтан олдоогүй.

Түүнчлэн Монгол Улсын Засгийн газраас хэрэгжүүлэх Шинэ сэргэлтийн бодлого, улс орны хэмжээнд хэрэгжих томоохон төсөл, хөтөлбөрүүдийн хүрээнд 2025 он хүртэл нийт 285.0 мянган ажлын байр бий болох урьдчилсан тооцоолол гарснаас 140.0 гаруй мянга нь бүтээн байгуулалтын үед буюу ойрын хугацаанд бий болохоор байна.

Эдийн засгийн сэргэлтийг эрчимжүүлэх, хөгжлийн төслийг хэрэгжүүлэхэд ажиллах хүчний нийлүүлэлт чухал ач холбогдолтой бөгөөд ажиллах хүчний эрэлт нэмэгдэх хандлагатай байгаа тул дотоодоос хангах боломжгүй, хомсдолтой байгаа ажлын байранд гадаад ажилтныг ажиллуулж, аж ахуйн нэгж, байгууллагуудын хэвийн үйл ажиллагааг хангах хэрэгцээ үүсэж байна.

Хэдийгээр 2021, 2022 онд Коронавируст халдвар /Ковид-19/-ын цар тахлын нөхцөл байдал, бусад эдийн засаг, нийгмийн сөрөг хүчин зүйл ажиллах хүчний хомсдол бий болоход илүүтэй нөлөөлсөн гэж холбогдох байгууллага, судлаачид үзэж байгаа ч цаашид ажлын байрны тоо, ажиллах хүчний эрэлт нэмэгдэх хандлагатай байгаа тул дотоодоос хангах боломжгүй, хомсдолтой байгаа ажлын байранд гадаад ажилтан авч ажиллуулж байгаа аж ахуйн нэгж, байгууллагуудын гадаадын ажилтны ажлын байрны төлбөрийг хөнгөлөх нь хувийн хэвшилд ирэх ачааллыг бууруулах, хөрөнгө оруулагчдыг дэмжих, эдийн засгийг сэргээх ач холбогдолтой юм.

Мөн аж ахуйн тооцоот үйлдвэрийн газраас бусад төрийн өмчит хуулийн этгээд сул ажлын байранд ажилтан олж ажиллуулахад хүндрэл үүсэж эхэлсэн бөгөөд гадаад ажилтан ажиллуулах зөвшөөрөл хүсэх тохиолдлууд гарч байна. Эдгээр хуулийн этгээд нь гадаадаас ажилтан авч ажиллуулах эрх хууль тогтоомжоор боломжтой, хэрэгцээ шаардлага байгаа боловч тухайн байгууллагын төсөвт гадаад ажилтны ажлын байрны төлбөр төлөх төсөв батлагддаггүй байна. Энэ шалтгаанаар гадаад ажилтан авч ажиллуулах боломжгүй болж, улмаар ажиллах хүчнээс хамааралтайгаар үйлчилгээний чанар, хүртээмж муудах бодит нөхцөл үүсэж байгаа тул төрийн өмчит хуулийн этгээдийг гадаад ажилтны ажлын байрны төлбөрөөс чөлөөлөх зохицуулалтыг хуульд тусгах шаардлагатай байна.

Түүнчлэн Монголын Үндэсний Худалдаа аж үйлдвэрийн танхимаас хоёр жил тутам хийдэг “Хүнд суртлын индекс” судалгаагаар хүнд суртлын индекс 2021 онд 2.72 болж буурсан нь төрийн үйлчилгээний хүнд суртал нэмэгдсэнийг харуулж байна. Энэ хүрээнд тус танхимаас Зөвшөөрлийн тухай хуулийн шинэчилсэн

найруулгын хэрэгжилтийг хангаж, энгийн болон тусгай зөвшөөрөл авахад шаардагдах бичиг баримтын бүрдүүлэлтийг хийх ажлыг хувийн хэвшил, төрийн бус байгууллагаар гүйцэтгүүлэх саналыг Засгийн газрын Хэрэг эрхлэх газарт хүргүүлсэн. Түүнчлэн тусгай зөвшөөрлийн бүрдлийг холбогдох байгууллагуудаар баталгаажуулж хүлээн авах, бусад зохицуулалтыг хийх нь төрийн захиргааны төв байгууллагын албан хаагчид хэт их ачаалал үүсгэх, бодлого, төлөвлөлтийн үндсэн ажил орхигдох сул тал байгаа тул зөвшөөрөл олгох, сунгах, түдгэлзүүлэх, сэргээх, хүчингүй болгохтой холбоотой эрхийг шилжүүлэх эрх зүйн үндэслэлийг бүрдүүлэх шаардлагатай байна. Дээр дурдсан үндэслэл, шаардлагын дагуу Ажиллах хүчний шилжилт хөдөлгөөний тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийг боловсруулна.

Хоёр.Хуулийн төслийн бүтэц, зохицуулах харилцаа, хамрах хүрээ

Хуулийн зохицуулах харилцаа, хамрах хүрээ, агуулгад гарч буй өөрчлөлтийг харгалзан Хууль тогтоомжийн тухай хуулийн 24 дүгээр зүйлд заасны дагуу хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төсөл хэлбэрээр боловсруулах бөгөөд дараах зохицуулалтыг тусгана:

- Гадаад улсад хөдөлмөр эрхлэх, эсхүл дадлагажихад зуучлах тусгай зөвшөөрөл олгох, сунгах, түдгэлзүүлэх, сэргээх, хүчингүй болгохтой холбоотой эрхийг Зөвшөөрлийн тухай хуульд заасны дагуу шилжүүлж болох зохицуулалтыг тусгана;

- Шинэ сэргэлтийн бодлогын хүрээнд аж ахуйн нэгж, байгууллагын гадаад ажилтны ажлын байрны төлбөрийг хөнгөлөх, чөлөөлөх хууль зүйн үндэслэлийг дэлгэрүүлж тодорхойлно.

Гурав.Хуулийн төсөл батлагдсаны дараа үүсэж болох нийгэм, эдийн засаг, хууль зүйн үр дагавар, тэдгээрийг шийдвэрлэх талаар авч хэрэгжүүлэх арга хэмжээний санал

Хуулийн төсөл батлагдсанаар гадаад ажилтан авч ажиллуулах ажил олгогч, хөрөнгө оруулагчийн төрд төлөх ажлын байрны төлбөрийн хэмжээ багасч, Коронавируст халдвар /КОВИД-19/-ын цар тахлын улмаас эдийн засагт үзүүлж байгаа сөрөг нөлөөллийг бууруулах, эдийн засгийн үр ашгийг нэмэгдүүлэх, эдийн засгийн сэргэлтийг эрчимжүүлэх, бизнес эрхлэлтийг нэмэгдүүлэх зэрэг эерэг үр дүн бий болно.

Дөрөв.Хуулийн төсөл нь Монгол Улсын Үндсэн хууль болон бусад хуультай хэрхэн уялдах, уг хуулийг хэрэгжүүлэхтэй холбон цаашид шинээр боловсруулах буюу нэмэлт, өөрчлөлт оруулах, хүчингүй болгох хууль тогтоомжийн тухай

Хуулийн төслийг Монгол Улсын Үндсэн хууль, Монгол Улсын олон улсын гэрээ болон бусад хуультай нийцүүлэн боловсруулна. Хуулийн төсөлтэй холбогдуулан бусад хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах шаардлага үүсэхгүй.